

*Mr Дубравка Стојановић
виши сарадник, ЗАСТАВА АУТОМОБИЛИ а. д.*

Права купаца по основу гаранције за исправно функционисање ствари и Закона о заштити потрошача

Резиме

Гаранција за исправно функционисање ствари је посебан вид грађанске одговорности који не искључује примену одговорности за материјалне недостицајке ствари већ постоји паралелно с њом. Циљ конституисања гаранције за исправно функционисање ствари је осигурање нормалног промета одређених добара. Писање гаранције за исправно функционисање ствари у нашем правном систему регулисано је правилима императивног карактера.

Права купаца предвиђена у чл. 501. ЗОО овлашћују купаца да захтева оправку аутомобила у разумном року па тек ако у том року не оствари по право да захтева замену возила. Према томе купац нема право избора већ мора прво да изражи оправку возила и ако су у чл. 502. ст. 1. ЗОО права купаца даћа у алтернативном облику. законска права купаца према произвођачу по основу гаранције се засе по истеку једне године рачунајући од дана када је изражио од њега оправку или замену ствар

Законом о заштити потрошача прописано је да потрошач уколико је договор на купљени производ са недостицајком основан има право на: замену купљеног производа за нов производ одговарајуће марке (модел, тип) или да му се врати износ плаћен за тај производ у висини малопродајне цене по производу на дан враћања или ошклањање недостицајака на производу, што је у суштини са решењем закона о облигационим односима.

Кључне речи: гаранција за исправно функционисање, аутомобил, заштити потрошача

Права купаца по основу гаранције за исправно функционисање ствари и Закона о заштити потрошача

Гаранција за исправно функционисање ствари као институт облигационог права изазива велико интересовање како научних радника тако и грађана који куповином неког производа постају корисници права из гаранције, и произвођача и продавца производа чије стављање у промет је условљено издавањем гаранције.

Гаранција за исправно функционисање ствари је посебан вид грађанске одговорности који не искључује примену одговорности за материјалне недостатке ствари већ постоји паралелно с њом. Настанак гаранције се везује за доба либералног капитализма и борбу крупног капиталисте против нелојалног понашања ситног капиталисте.

Друштвено уређење и степен друштвено-економског развоја намеће разлоге настанка овог института и сам начин настанка. У капиталистичким земљама развијено тржиште и законитости које владају на њему (конкуренција произвођача, тежња за освајање купаца ради увћања капитала. . .) условљавају појаву гаранције. У земљама социјалистичког друштвеног уређења потреба побољшања квалитета индустријских производа ради задовољења захтева потрошача и страног тржишта довела је до доношења правила о гаранцији. Два су начина настанка гаранције за исправно функционисање ствар:

1. на добровољној основи
2. императивним законским нормама

Циљ конституисања гаранције за исправно функционисање ствари је осигурање нормалног промета одређених добара. Она утиче на промет робе и то двојачко. Позитива утицај остварује ако производ добро функционише а негативан ако чешће испољава функционалне недостатке.

Непосредни правни основ настанка гаранције по правилу представља изјављена воља у гарантном листу.¹⁾

Значај гаранције за купца је у томе што она представља одређено обезбеђење његовог материјалног интереса да је за уложени новац добио одговарајућу вредност и тако му улива сигурност у квалитет производа. Значај гаранције за продавца и произвођача се састоји у томе што она представља средство конкуренције и рекламе тј. начин да се производ што боље пласира на тржиште.

Аутомобил је производ изузетне техничке сложености и велике економске вредности па је због тих својстава законским решењем произвођаћ обавезан да изда гарантни лист, техничко упутство и списак овлашћених сервиса.

1. Луција Спировић-Јовановић, Гаранција за исправно функционисање ствари, Београд, 1975, стр. 35.

Правна регулатива

Питање гаранције за исправно функционисање ствари у нашем правном систему регулисано је правилима императивног карактера.

Закон о облигационим односима ово питање регулише у поглављу Одговорност за недостатке ствари члановима од 501 до 507. Овим правним актом дат је општи појам гаранције за исправно функционисање ствари који се односи на сву такзвану техничку робу. Због својстава и значаја које аутомобил има другим актима савезне процедуре детаљније је регулисано ово питање. Ти акти су: Закон о стандардизацији (Сл. лист СРЈ бр. 30/1996) и Наредба о одређивању производа аутомобилске индустрије који се могу стављати у промет само ако су снабдевени гарантним листом, техничким упутством и о најмањем трајању гарантног рока и рока обезбеђеног сервисирања за те производе (Сл. лист СФРЈ бр. 9/1981 и бр. 62/1984)

На основу напред наведених правних аката ЗАСТАВА АУТОМОБИЛИ, а. д. је сачинила гарантни лист у коме су садржане норме гаранције којима се детаљно регулишу права и обавезе произвођача по овом основу. Одредбе гарантног листа обавезују осим у случају кад нису у складу с императивним правима о гаранцији. Гарантни лист ЗАСТАВА АУТОМОБИЛИ, а. д. садржи све захтеване елементе чланом 40. Закона о стандардизацији. Поред законом обавезне ЗАСТАВА АУТОМОБИЛИ, а. д. својим купцима пружа и допунску гаранцију на склопове мотор-мењач-диференцијал и на шкољку аутомобила у случајевима појаве перфорирајуче или структурне коезије у антикорозивној заштити. Овом допунском гаранцијом произвођач се обавезује да че о свом трошку извршити само отклањање недостатака по сопственој технологији а не преузима ни једну другу обавезу (замену, накнаду трошкова за превоз и некоришћење аутомобила и др.).

Примена правила о гаранцији кроз праксу сектора за правне послове ЗАСТАВА АУТОМОБИЛИ, а. д.

Одговорност по основу гаранције за исправно функционисање аутомобила настаје у тренутку предаје гарантног листа купцу. Аутомобил се сматра испорученим тек кад продавац купцу преда гарантни лист.²⁾ Ако купац возила не добије гарантни лист и ако је произвођач обавеза да га изда, не може остваривати права из гаранције али може захтевати накнаду штете коју због тога трпи сходно чл. 183. ЗОО.³⁾ У овом случају произвођач нема обавезе по основу гаранције али одговара за привредни преступ по чл. 49. Закона о стандардизацији. Становиште немачких судова је да неиздавање гарантног листа представља материјални недостатак ауто-

2. С. Перић, Д. Стојановић, Коментар Закона о облигационим односима, књига 2, Крагујевац, 1984, ст. 118.

3. Ненад Ђурђевић, Раскидање уговора о продаји аутомобила по основу гаранције, Правни живот 10/97, ст. 470.

мобила и купац може да се користи правима која му по том основу припадају.⁴⁾ Губитак гарантног листа за купца не представља аутоматски губитак права по основу гаранције већ му намеће обавезу да докаже да је био у његовом поседу.

Да би купац аутомобила могао да реализује своје право по овом основу поред давања гаранције од стране произвођача као основне претпоставке одговорности морају бити испуњена још два услова:

1. да се у току гарантног рока појави недостатак у функционисању тј. гарантовани случај

2. да је аутомобил правилно употребљиван од стране купца.

Гарантовани случај је појава мане на купљеној ствари за коју је гарант обећао да не постоји⁵⁾

Споредни услови коришћења права из гаранције за купца су техничке оправне природе и то да пријави квар, да презентира гарантни лист, да одвезе аутомобил у сервис произвођача и да га по оправци (замени) преузме у року од 10 дана по нормама гаранције ДД ЗАСТАВА АУТОМОБИЛИ.

Примену правила о гаранцији за исправно функционисање ствари и проблеме с њом у овом раду проучавамо кроз праксу правног сектора ДД ЗАСТАВА АУТОМОБИЛИ.

Субјект одговорности по основу гаранције

Законским решењем садржаним у чл. 501. ЗОО предвиђена је солидарна одговорност по основу гаранције продавца и произвођача. Произвођач издавањем гарантног листа не обечава купцу аутомобила да он нема недостатке, већ се у првом реду обавезује да ствар оправи или замени о свом трошку⁶⁾

Продавац поред одговорности за материјалне недостатке купцу одговара и по основу гарантног листа. Предајом гарантног листа он је у име произвођача овластио купца да се може непосредно обратити овлашћеном сервису за поправку возила у гарантном року. Гарантни лист који издаје произвођач има тај значај и домен да произвођач не искључујући и продавца, преузима обавезу према крајњем кориснику и купцу његових производа у оквирима унетим у гарантни лист. Према томе, усвајајући оправданост рекламације, произвођачје према купцу као трећем лицу у обавези да изврши све потребне радње да се производ у питању доведе у исправно стање. Међутим, те и остале захтеве на које би корисник имао право услед утврђених недостатака купац може остваривати и непосредно од продавца независно од обавезе произвођача по гарантном листу. Та обавеза продавца проистиче из уговорног односа са купцем, те је продавац одговоран купцу за утврђене недостатке уколико купац у благовременом року стави приговор на квалитет. То

4. Ненад Бурђевић, *op. cit.*, ст. 470.

5. Јаков Радишић, *Гаранција за трајан квалитет ствари и одговорност за штету од ствари с недостатком*, Београд, 1972, ст. 56.

6. Луција Спиrowић-Јовановић, *op. cit.*, ст. 21.

је у осталом изричито регулисано одредбама чл. 501. ЗОО. Неосновани су наводи туженог да је тужилац био дужан да о насталом квару обавести продавца јер код неспорне чињенице да је продавац при испоруци возила тужиоцу -купцу предао гарантни лист и сервисну књижицу потврђујући податке у њима својим потписом и печатом, самим тим продавац је гарантовао купцу да ће сервисна радионица произвођача примити све рекламације у току трајања гарантног рока и да ће их решити у оквиру услова гарантног рока.⁷⁾

За остваривање права купаца по основу гаранције важно је само да постави захтев унутар гарантног рока (па макар то био и последњи дан рока) без обзира кад се недостатак појавио. Овакво решење је критиковано и испољено је мишљење да би требало усвојити решење да је купац дужан без одлагања обавестити продавца о недостатку.⁸⁾ Нормама гаранције ДД ЗАСТАВА АУТОМОБИЛИ предвиђено је да је купац дужан да даваоцу гаранције у најкраћем року или по договору стави на располагање аутомобил ради отклањања недостатака и неисправности које је уочио.

Обавезе произвођача и продавца

ЗАСТАВА АУТОМОБИЛИ као давалац гаранције изјављује купцу да ће аутомобил исправно функционисати у гарантном року од 12 месеци од предаје аутомобила. Ако се у гарантном року јави неиаправност ради које аутомобил не функционише, неисправно функционише или његова даља употреба није безбедна у обавизи је да ову неисправност отклони у року од 45 дана о свом трошку, укључујући и трошкове превоза аутомобила до најближег овлашћеног сервиса ако аутомобилом није могуће доћи до најближег сервиса на сопствени погон.

Под отклањањем недостатака и кварова подразумева се замена делова, склопова, подешавањ ревиизијом дораде сагласно нормативима произвођача, на начин који не скраћује декларисани рок трајања дела склопа или возила. Уколико оправка траје дуже од 5 дана гарантни рок се продужава за време трајања сервисне поправке.

За случај да се недостатак покривен овом гаранцијом не може отклонити у року од 45 дана купцу ће бити омогућено да оствари право на замену возила или друга права предвиђена законом. Гаранцијом су обухваћени само они недостаци аутомобила који ометају његово исправно функционисање (функционални недостаци). Када је рекламиран недостатак који не утиче на функционалност возила већсе манифестује као материјални, пријављен по истеку рока од 6 месеци од предаје возила купцу, купац не може тражити замену возила. Рок од године дана утврђен условима гаранције не односи се на све материјалне недостатке на продатом аутомобилу већ само на оне који представљају функционални недостатак.⁹⁾ Мане

7. Према образложењу пресуде Врховног суда Србије РЕВ. 173/86.

8. У италијанском грађанском законик у чл. 1512. предвиђени рок за пријављивање недостатака је 3-10 дана.

које кваре само естетски изглед изглед аутомобила или му умањују вредност, а не смањују његове функционалне способности, не потпадају под гаранцију.¹⁰⁾

Ако се у гарантном року појави неисправност која не представља недостатак у функционисању аутомобила давалац гаранције ће и ову неисправност отклонити у року од 45 дана а аутомобил ће заменити само ако оцени да је то за њега економски оправдано, под условом да купац плати накнаду за умањену вредност аутомобила због коришћења (амортизација) и то за цео период коришћења, а обрачунату зависно од старости аутомобила и пређене километраже.

Поред права на оправку аутомобила и замену уколико оправка није могућа купац према произвођачу има још једно право, право на накнаду штете коју је претрпео услед тога што је био лишен употребе возила од тренутка тражења оправке или замене до њиховог извршења (чл. 502 ст. 2 ЗОО) ЗАСТАВА АУТОМОБИЛИ, а. д. се такође обавезује да обезбеђује одржавање аутомобила преко мреже овлашћених сервиса и резервне делове 7 година након престанка производње појединих типова аутомобила.

Напред наведена права купац има и прем произвођачу и према продавцу. Према продавцу може да оствари и друга права (раскид уговора, снижење цене, накнада штете) под условом да продавац не изврши оправку у разумном року или замену ствари (чл. 504. ЗОО). Ово су супсидијарна права купца само према продавцу. Судска пракса је доследна у примени овог става. "Тужбени захтев тужиоца који се односи на исплату умањене вредности возила због оштећења главе управљача суд је одбио због недостатка пасивне легитимације на страни туженог сходно члану 504. ЗОО којим је одређено да ако продавац не изврши у разумном року оправку или замену ствари, купац може раскинути уговор или снизити цену и захтевати накнаду штете, што значи да право на снижење цене као одн. тужилац има само према продавцу, у конкретном случају према ДП "Ремонт" пошто је са њим закључио уговор о купопродаји, док то право нема према произвођачу чија се обавеза по гаранцији исцрпљује у оправци или замени аутомобила."¹¹⁾

Гашење права купаца према произвођачу и према продавцу

"... остваривање права купаца по основу гарантног листа према произвођачу одредбом члана 507 ЗОО ограничено је преклузивним роком. Према првој одредби законска права купца према произвођачу по основу гаранције се гасе по истеку једне године рачунајући од дана када је тражио од њега оправку или замену ствар, следи, да је почетак преклузивног рока везан за обраћање купца произвођачу у вези са уоченим недостацима у функционисању ствари. То значи да је купац у том року дужан остварити своја права, те уколико ова није остварио она се гасе. То је у

9. Према пресуди Окрижног суда у Крагујевцу Г. Ж. 781/93.

10. Ненад Ђурђевић, *op. cit.*, ст. 470.

11. Према пресуди Општинског суда у Крагујевцу П-IX-2204/89.

ствари рок за остваривање права купаца путем тужбе те би у том року купац био дужан да код суда поднесе тужбу."¹²⁾

Поводом неуједначене судске праксе по питању гашења права купца према продавцу по основу гаранције на заједничкој седници Савезног суда, републичких и покраинских Врховних судова и Врховног војног суда новембра 1985. заузат је следећи начелни став: "Права купца по основу гарантног листа нису условљена благовраменим и уредним обавештавањем продавца о недостатку у функционисању купљене ствари и гасе се по истеку једне године, рачунајући од дана кад је од продавца тражио оправку или замену ствари, изузев ако је продавчевом преваром био спречен да их оствари." У образложењу овог става се наводи да то произилази из заједничког основа одговорности продавца и произвођача из разлога које намеће сигурност правног саобраћаја који су исти без обзира да ли се остварују према продавцу или према произвођачу, као и из околности да су и права купца према продавцу која се заснивају само на уговору о продаји ограничена преклузивним роком. Јединствено је мишљење да се законска одредба о преклузивном року не може путем аналогије проширити будући да се ради о пропису којим се ограничава право и мора се тумачити рестриктивно. Није прихваћено мишљење да је одговорност продавца акцесорне природе па се и на њу примењује чл. 507. ЗОО. Заузети начелни став заснован је на одредби члана 500. ЗОО у вези с чланом 501. ЗОО. Продавац одговара за материјалне недостатке од којих је један недостатак својства за редивну употребу што подразумева исправно функционисање ствари па се одредбе о одговорности продавца по основу гаранције појављују као посебне у односу на опште одредбе о његовој одговорности по основу уговора о продаји. Гарантни лист за продавца као основ одговорности повлачи само посебне строжије услове већ постојеће одговорности. Рок трајања одговорности је дужи, права купца нису условљена претходним обавештавањем продавца о недостатку.¹³⁾

Постоји мишљење да купац не губи права према продавцу по основу гаранције већ да она застаревају у општем року застарелости од 5 година. (чл. 371. ЗОО)¹⁴⁾

Редослед остваривања права из гаранције

Права купца предвиђена у чл. 501. ЗОО овлашћују купца да захтева оправку аутомобила у разумном року па тек ако у том року не оствари то право да захтева замену возила. Према томе купац нема право избора већ мора прво да тражи оправку возила и ако су у чл. 502. ст. 1. ЗОО права купца дата у алтернативном облику. Може се рећи да је тражење оправке возила процесна претпоставка за остваривање права на замену возила у парници. У судској пракси среће се и друга-

12. Према пресуди Врховног суда Србије РЕВ. 5722/98.

13. Мр. Радмила Петаковић, Приручник за примену Закона о облигационим односима, Београд, 1995, ст. 374-376.

14. С. Перић, Д. Стојановић, *op. cit.*, ст. 131.

чије поступање тј. усваја се тужбени захев за замену возила и ако претходно оправка није тражена па чак и кад је оправка безразложно одбијена.¹⁵⁾

Најновија судска пракса по овом питању заузима другачији став а напред наведено гледиштесматра неоснованим због погрешне примене материјалног права.¹⁶⁾

Услед неуједначене судске праксе нижестепених судова постоји потреба за изјашњавањем Врховног суда Србије о овом питању. Пресудом по ревизији Врховног суда Србије заузет је став да купац као ималац гаранције нема право избора оправке или замене већ је обавезан да од даваоца гаранције захтева да ствар оправи у разумном року. У образложењу се каже да купац може тражити предају друге исправне ствари само ако произвођач ствар не оправи или то не учини у разумном року. Правни теоретичари су јединствени у оцени оправданости оваквог става Врховног суда.¹⁷⁾ Норме гаранције ЗАСТАВА АУТОМОБИЛИ, а. д. садрже обавезу купца да прихвати предложену оправку иначе губи права из гаранције.

И поред овако јасно израженог правног мишљења Врховног суда пракса судова је и даље неуједначена што представља проблем у примени правила о гаранцији.

У оквиру овог питања наводимо неке занимљиве судске ставове.

када је отклањање недостатака могуће ималац гаранције нема право на замену аутомобила

У образложењу пресуде која доноси овај став се наводи да пошто је корозија захватила поклопац пртљажника који је демонтажни део шкољке овај недостатак је могуће отклонити заменом пртљажника те нема основа за замену целог возила.¹⁸⁾

У пракси се испоставило спорно ко је надлежан да одреди који се недостатак може отклонити а који не. У неким случајевима усвајано је мишљење вештака да је оправка неизводљива насупрот тврдњи произвођача да је могућа.¹⁹⁾ Сматрамо да је овај став погрешан јер вештак није надлежан да дефинише технологију одржавања или могућност дораде. Ако произвођач у свом технолошком процесу има прописан начин поправка свог производа не треба усвајати захтев за замену возила већ дозволити произвођачу да на предвиђен начин оспособи возило за исправно функционисање.

ако се оправка не изврши у разумном року корисник гаранције може тражити замену ствари

"С обзиром да туженик као произвођач у року предвиђеном гарантним условима (45 дана) без објективних разлога није испунио обавезу своју то је у смислу чл. 502 ЗОО суд одлучио као у изреци пресуде тј. омогућио замену возила."²⁰⁾

15. Пресуда Општинског суда у Књажевцу П-895/93.

16. Према пресуди Општинског суда у Крагујевцу П-ХП-15/95.

17. Коментар ЗОО, књ. 1, Београд, 1980, 1002.

18. Према пресуди Општинског суда у Крагујевцу П-542/91.

19. Пресуда општинског суда у Књажевцу П-895/93.

20. Према пресуди Општинског суда у Крагујевцу П-1891/93.

нема основа за замену возила ако је извршена оправка којом купац није задовољан

У образложење одлуке којом је изражен претходни став се каже: "Имајући у виду овако утврђено чињенично стање да рекламирани недостатак на возилу тужиоца поредставља функционални недостатак у моменту рекламирања, да се тужилац сагласио са поправком аутомобила, да је недостатак отклоњен у сервису туженика и да након поправке у сервису туженика је недостатак отклоњен на тај начин да аутомобил може безбедно да се користи у складу са наменом с тим што се након поправке аутомобил сматра као навооштећени, јер су остале две рупе на шкољци суд је сходно чл. 502 ЗОО одбио тужбени захтев тужиоца за замену возила.²¹⁾

Корозија као недостатак аутомобила

Бројне су парнице којима тужилац-купац тражи замену возила по основу гаранције због корозије на каросерији возила. Из напред наведеног става о редоследу коришћења права по основу гаранције произилази да је у случају појаве корозије на возилу купац дужан да од произвођача или продавца тражи оправку возила тј. поновну антикорозивну заштиту па тек ако ово своје право не оствари да захтева замену возила. Како су гаранцијом заштићени само функционални недостаци поставља се питање да ли корозија спада у функционалне недостатке или не. Нижестепени судови по овом питању заузимају различите ставове и слично чињенично стање различито квалификују.

Један став суда је да је корозија која у оквиру гарантног рока није функционални недостатак већ ће прерасти у функционални недостатак кроз 5-6 година (по истеку гарантног рока) основ за замену возила.²²⁾

Кад је у току гарантног рока постало јасно да ће до функционалног недостатка извесно доћи коришћењем возила у нормалним границама и са пажњом доброг домаћина у смислу наведених одредби ЗОО није потребно чекати да тај недостатак и потпуно настане већ се механизам одговорности произвођача по основу гаранције може активирати одмах а испуњењем те обавезе смањује се штета одн. рационализују се недостаци. Одговорност по основу гаранције се може остварити због функционалних недостатака који још није потпуно настао али је његово наступање неизбежно а што је утврђено у конкретном случају.²³⁾ Као аргумент против овог становишта може се навести да закон регулише обавезе произвођача само када се појави функционални недостатак у току гарантног рока а не помиње случај одговорности произвођача за недостатке који се појаве у гарантном року а испољавају се као функционални тек његовим истеком.

21. Према пресуди Општинског суда у Крагујевцу П-IX-2204/89.

22. Пресуда Окружног суда у Крагујевцу П- ГЖ 1348/91 пресуда Општинског суда у Бору П-825/92-''.

23. Из образложења пресуде Врховног суда Србије РЕВ. 3485/95.

Други став суда кад корозија сада не представља функционални недостатак али ће прерасти у функционални у току експлоатације и то после 5-6 година од предаје возила је да су одлуке нижестепених судова засноване на погрешној примени материјалног права. "Наиме не може се прихватити закључак да корозија представља функционални недостатак када је у поступку утврђено да ће она прерасти у функционални недостатак тек у току експлоатације возила после 5-6 година од куповине возила. Из тога произилази да ће корозија представљати сметњу за исправно функционисање тек по протоку гарантног рока (који износи 2 године) а то не представља функционални недостатак у смислу чл. 501. ЗОО. Према томе када корозија у гарантном року не представља сметњу за исправно функционисање возила купац се не може користити правима из наведене законске одредбе и сходно томе тражити замену купљеног возила. У том случају купац по основу гарантног листа може остваривати само право на отклањање недостатака како је предвиђено гаранцијом, а према продавцу може остваривати сва права из одредбе чл. 488. ЗОО, под условом да је уредно и благовремено обавестио продавца о избору права која предвиђа наведена законска одредба јер се недостатак не може отклонити или би његово отклањање било економски неоправдано. Поред тога има право на накнаду штете и снижење цене."²⁴⁾

Овакво стање судске праксе по овом питању условило је доношење правног схватања грађанског одељења Врховног суда Србије на седници одељења да 21. 06. 1993 године са образложењем од 11. 10. 1993. године. Утврђено је правно следеће схватање: "Када корозија не омета исправно функционисање возила у гарантном року купац нема право на замену возила у смислу одредби чл. 501. и 502. ЗОО. Из образложења овог правног схватања издвајамо: ". . . одговорност по гаранцији обухвата исправно функционисање ствари у гарантном року за њену наменску употребу. Корозија као скривени недостатак појављује се на каросерији аутомобила после краћег или дужег времена експлоатације возила, било у гарантном року или по протеклу гарантног рока. Произвођач је одредио експлоатациони век возила 7 година, а за корозију је гарантним листом преузео обавезу да ће извршити поновну антикорозивну заштиту по поступку који се примењује у процесу производње, ако се она појави у року од године дана од предаје возила, а дао је и додатну гаранцију од још једне године, а за неке врсте возила, чак и гарантни рок од 3 године, од продаје возила.

Спорно питање је када се корозија може сматрати функционалним недостатком, да би купац могао да тражи замену возила у смислу чл. 501. и 502. ЗОО с позицијом на гарантни лист. Већина је мишљења да је захтев за замену возила због корозије испуњен, само у оним случајевима кад се вештачењем утврди да се она појавила у првој години експлоатације возила у већем обиму дубини жаришта и на носећим деловима каросерије и на носећим деловима мотора, на неприступачним местима (на преклопним спојевима који се отварају механичким путем или пин-

24. Према пресуди Врховног суда србије РЕВ. 3280/92.

ктовањем, када је немогуче делове раздвојити при репарацији антикорозивне фарбе), на пертлованим и тачкасто завареним спојевима на пределу каросерије на који се везује огибљење возила. Дубока жаришта корозије представљају стадијум непосредно пред отварање рупа у лиму каросерије. Овако описана корозија која се појавила у првој години експлоатације возила, представља функционални недостатак, јер шкољка губи функционалност на местима дубоке корозије, због појаве рупа на каросерији, угрожена је употреба таквог возила и безбедност вожње таквим возилом. Овакав степен корозије, с обзиром на обим и места њеног појављивања, не може се успешно отклонити поновном антикорозивном заштитом, но у таквим случајевима има места примени чл. 501. и 502. ЗОО да купац тражи замену возила у ком случају пријемом новог аутомобила купац није дужан да плати накнаду за умерено коришћење аутомобила са недостатком. Остали недостаци на шкољци у виду местимичне површинске корозије, могу се отклонити поправком уз одговарајући технолошки поступак и не могу сесматрати функционалним недостатком, па купац нема права због таквих недостатака да тражи замену возила, јер из стилизације чл. 501. и 502. ЗОО, купцу припада право да због неисправног функционисања ствари тражи од продавца, одн. произвођача у гарантном року да ствар оправи у разумном року, или ако то не учини да му уместо ње прода ствар која функционише исправно. То значи ако корозија у току гарантног рока не представља функционални недостатак, купац нема право на замену возила. Купац може по протеклу гарантног рока у случају скривених недостатака у које спада и коезија, да тражи али само од продавца права из чл. 488. ЗОО, ако је уредно и благовремено обавестио продавца о недостатку, а недостатак је значајан, јер утиче на функционалност и век експлоатације возила. И по овом члану, купац може тражити предају другог возила, што значи испуњење уговора само ако се недостатак не може уклонити поправком ствари или је његово уклањање економски неоправдано. Ако је поред уклањања недостатака умањена вредност возила, купац има право да тражи снижење уговорене цене. Купац не може истовремено да се користи са два права. Да би могао да реализује х своја права из чл. 488 ЗОО, потребно је да на аутомобилу постоји материјални недостатак, а није потребно да на страни продавца постоји кривица. Кад купац реализује неко прево из чл. 488 ЗОО, има прево на накнаду штете која може бити различита (застој у производњи због квара на машинском уређају), транспортне трошкове као и трошкове чувања ствари с недостатком.²⁵⁾

Сав ЗАСТАВА АУТОМОБИЛИ, а. д. као произвођача аутомобила је да корозија на каросерији аутомобила не представља недостатак у функционисању и може се отклонити фарбањем возила.

Замена шкољке аутомобила услед појаве корозије економски је неоправдана. "првостепени суд је правилно закључио да у конкретном случају, будући да се не ради о функционалном недостатку у гарантном року, нема места замени возила а

25. Mr Радмила Петковић, *op. cit.*, ст. 372-373.

такође ни замени шкољке. У погледу другоредно постављеног захтева првостепени суд је правилно закључио да се замена шкољке не може оправдано захтевати и због тога што шкољка не представља резервни део аутомобила а уз то њена замена је и економски неоправдана.²⁶⁾

Ослобађање гаранта одговорности

Узроке ослобађања гаранта одговорности у теорији научници класификују у 2 групе:

1. узроци неисправности који се налазе "ван свере дејства гаранта"
2. неизвршавања радњи које су предвиђене у гарантном листу.

Норме гаранције ЗАСТАВА АУТОМОБИЛИ, а. д. исцрпно регулишу ограничења одговорности. Прецизирано је да се гаранција не односи на поправку или замену која се захтева а која није резултат грешке у материјалу или изради произвођача, већ је настала због следећих околности:

- због механичког оштећења на аутомобилу када предмет гаранције остају само рекламације које нису у вези са хаваријом, према Изводу из Упутства о раду Сервиса, а уколико обим оштећења умањује вредност аутомобила за преко 15% аутомобил ће се искључити из гаранције
- употребе која није у складу са техничким упутством које купац добије уз аутомобил или је резултат недостатка правилног одржавања;
- коришћење било ког другог погонског горива, мазива и других погонских материјала осим оних које је предвидео произвођач;
- модификација обављених без сагласности произвођача;
- оштећења, проузрокованих природним силама: град, олуја, гром, поплава, со, индустријска прашина и други спољни хемијски реагенси.

Права купаца по Закону о заштити потрошача

Законом о заштити потрошача ("Сл. гласник РС", бр. 79/2005) уређен је начин решавања приговора (рекламације) потрошача и појашњено када се примењује опште правило решавања приговора за робу која се може ставити у промет без гарантног листа и посебна правила за робу која се може ставити у промет само ако је снабдевена пратећим исправама о квалитету са уредно издатим гарантним листом и обезбеђеним континуираним одржавањем и поправком, односно обезбеђеним резервним деловима у складу са Законом о стандардизацији ("Сл. лист СРЈ", бр. 30/96, 58/98, 70/2001 и 8/2003) и подзаконским актима за спровођење тог закона (технички сложени производи).

26. Из образложења пресуде окружног суда у Крагујевцу Г. Ж. 1198/93.

Уколико је приговор на купљени производ са недостатком основан потрошач, на основу члана 35. став 1. Закона о заштити потрошача, има право на:

- замену купљеног производа за нов производ одговарајуће марке (модел, тип) или
- да му се врати износ плаћен за тај производ у висини малопродајне цене тог производа на дан враћања или
- отклањање недостатака на производу.

Када су у питању технички производи за које је прописано да се ставља у промет само уз издавање, попуњавање и оверу гарантног листа, што се односи на аутомобил, давалац гаранције, односно продавац је дужан да обезбеди и следеће:

- резервне делове, прикључне апарате, прибор и друге производе без којих се технички производ не може користити према својој намени као и;
- контунирани технички сервис, односно одржавање и поправку.

Неизвршење преузете обавезе одржавања и поправке производа у складу са законом, односно издатим гарантним листом, даје за право потрошаћу да тражи замену производа са недостатком новим производом или враћањем износа плаћеног за тај производ у висини малопродајне цене тог производа на дан враћања или да прихвати поправку производа у накнадном року²⁷⁾

Наведено право потрошач може остварити пред надлежном инспекцијом (тржишна инспекција), која је овлашћена да, на основу утврђеног чињеничног стања и према околностима конкретног случаја и утврђене одговорности, наложи продавцу или произвођачу да поступи по захтеву потрошача и одреди рок за испуњење тог захтева који не може бити дужи од 30 дана од дана када је решење постало коначно.

Накнаду штете проузроковане производом са недостатком потрошач може да оствари под условом да недостатак није настао његовом кривицом

Чланом 35. Закона о заштити потрошача дато је купцу право избора (замена, повраћај новца или поправка) у случају да је приговор због недостатка производа основан што је у супротности са одредбама о гаранцији за исправно функционисање ствари по Закону о облигационим односима.

27. Мишљење Министарства трговине, туризма и услуга, бр. 011-00-00191/2002-06 од 02. 12. 2005. године.

Dubravka Stojanović, LL.M.
Associate, Zastava automobili a.d., Kragujevac

**CUSTOMER'S RIGHTS ACCORDING TO SERBIAN CIVIL LAW
AND SERBIAN LAW OF COUSUMER PROTECTION**

Summary

Warranty is special form of civil responsibility. Aim of this institute is to assure normal transfer of goods. In our legal system warranty is regulated by imperative legal norm. Customer's rights are provided by Serbian civil law (ZOO) and Serbian Law of cousumer protection. According to Serbian civil law customer's have right to demand repairing vehicle or replacement if repairing isn't fulfillment in determined term. Customer do not have right to choose between this two opportunities although they are in alternative form.

According to Law of cousumer protection cousumer have right to demand replacement of vehicle or payment full price for that product or repairing vehicle which is in opposition with Serbian civil law (ZOO).

Key word: *warranty, vehicle, cousumer protection.*